

PIRKANMAA

Pirkanmaan liiton talousarvio ja -suunnitelma 2018-2020

TEEMME MUUTOSTA YHDESSÄ

Sisällysluettelo

Maakuntajohtajan esipuhe	3
Avaintulokset	4
Luottamushenkilöhallinto	7
Varsinainen toiminta	8
Aluekehittäminen ja innovaatio- ja tulevaisuustyö	8
Edunvalvonta	9
Maakuntakaavoitus	10
Hallinto	13
Tuloslaskelma	15
Investoinnit	16
Rahoituslaskelma	16
Jäsenmaksut	17
Liite: Pirkanmaan liiton sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet	18

Maakuntajohtajan esipuhe

Pirkanmaa 2018 +

Maakuntien liitot lakkaavat tasavallan hallituksen esityksen mukaan kokonaisuudessaan vuoden 2019 loppuun mennessä niin, että tulevat maakunnat tekevät viimeiset tilinpäätökset. Takarajan lähestyessä yhä suurempi osa työstä on jo uuden maakunnan työtä tukevaa. Kaikki suunnitelmat maakuntakaavatyöstä, liikennejärjestämistyöstä, maakuntaohjelmista maakuntastrategiaan ovat tällaisia. Edunvalvonta, EU-ohjelmatyö, hankkeet ja hallinto koskettavat pääosin toimintasuunnitelmakautta.

Pirkanmaan liiton tärkeimmät tavoitteet vuodelle 2018 ovat maakuntavaltuuston hyväksymän kaavan saattaminen valitusten käsittelyn jälkeen kokonaisuudessaan lainvoimaiseksi, edetä maakunnan hankkeissa mahdollisimman hyvin, toteuttaa EU-ohjelmakausi korkeatasoisin hankkein, onnistua maakunnan edunvalvonnassa ja varmistaa, että maakuntauudistus etenee Pirkanmaan edun mukaisesti ja tarjota riittävät mahdollisuudet hyvälle uudistusten valmistelulle. Pirkanmaan liitto ei kasvata tts-kaudella lainkaan kuntarahoituksella rahoitettavaa toimintaa tai henkilökuntaa. Ainoastaan valtion maakuntauudistukseen myöntämällä resursseilla ja hankerahoituksella voidaan palkata määräaikaisiin työsuhteisiin uusia tekijöitä.

Liiton hallinto vastaa ainakin vuoden 2018 puoleen väliin asti uuden maakunnan valmistelun hallinnosta ja rahoituksen kanavoinnista.

Liiton toimialoista vaikeimmin arvioitavat osat liittyvät maakuntakaavoitukseen ja liikenteeseen. Näiden osalta hyväksytyyn kaavan valitusprosessin tuloksella voi olla merkittävä vaikutus aikatauluihin ja aiemmin sovitun elinkeinoelämän alueiden suunnitteluun. Liikennejärjestelmän osalta lopulliset lakilinjaukset ovat keskeisessä asemassa ja erityisesti eri toimijoiden työnjako sekä se, missä määrin liikenteen palvelut tulevat maakunnille, vaikuttavat kokonaisuuteen. Kaikissa tapauksissa liikennejärjestelmä tulee olemaan merkittävässä asemassa maakunnan ja LVM:n vuoropuhelussa.

Toiminta- taloussuunnitelma on laadittu niin, että se on helposti muutettavissa tai muokattavissa, jos valtakunnallisessa uudistuksessa tulee merkittäviä muutoksia.

Suunnitelma on laadittu niin, että liiton kunnilta perittävät kulut eivät kasva lainkaan. Tässä luonnoksessa on esitetty tässä vaiheessa vähäistä alijäämää. Kun syksyn työmarkkinasopimukset syntyvät, voidaan laatia tältä osin tarkempi talousarvio.

Esa Halme
Maakuntajohtaja

Pirkanmaan liiton avaintuloksia sovitettuna maakuntaohjelman kehittämiskokonaisuuksiin

VÄLKKY PIRKANMAA	Sisältöjen ja toimintatapojen uudistaminen	Rakenteiden kehittäminen	Uudistuksia tukevat ja resurssipohjaa vahvistavat toimet	Muut toimenpiteet
<i>Isojen haasteiden (kuten sote-uudistus, älyliikenne) hyödyntäminen kehittämisalustoina</i>		Alusta- ja innovaatiokehittämisen mahdollistaminen mm. rahoitusvälinein, uudet kokeilut ja kansainväliset rahoituspilotit (mm. hankkeiden avulla). Valmistelemme uutta strategisen suunnittelun kokonaisuutta. Valmistelemme uutta henkilö ja joukkoliikenteen kokonaisuutta.		
<i>Uuden yliopiston aktiivisten yhteyksien tehostaminen ympäröivän toimijakentän kanssa (ml. tutkimusinfra-avaaminen)</i>		Uuden yliopiston roolin tukeminen maakunnan kehittämisen alustana (mm. kehittämis- ja hyvinvointikeskus ja turvallisuusklusteri 2.0).		Tampere3:n toteutuksen tukeminen.
<i>Startup-yritysten kasvu- ja kansainvälistymisvalmiuksien ja niitä synnyttävän ja tukevan pääomittaja- ja kasvattajayhteisön vahvistaminen</i>	Startup-toiminnan kehittäjien järjestäjäyhteistyön uusi malli - Startup-allianssi.			Maakunnan osaamisen markkinointi pk-seudulla ja maakunnan businessmahdollisuuksien esilletuonti.
<i>Ulkomaisten rahoituksen kanavointi alueen investointeihin ja kehittämiseen ja yhteyksien varmistaminen kansainvälisiin arvoverkkoihin</i>			EU-ohjelmien hyödyntäminen: esim. Interreg-ohjelmat.	Vanguard-verkoston kehittäminen ja hyödyntäminen (mm. kiertotalouden kehittämisessä)

EHYT PIRKANMAA	Sisältöjen ja toimintatapojen uudistaminen	Rakenteiden kehittäminen	Uudistuksia tukevat ja resurssipohjaa vahvistavat toimet	Muut toimenpiteet
<i>Työn muutoksen ja uudenlaisten työn tekemisen tapojen muuntaminen mahdollisuuksiksi</i>	Käynnistetään Elinvoimamaakuntakaavan laatiminen.		Logististen kuljetusten ja city-logistiikan kehittäminen. Logististen kuljetusten digitalisaation edistäminen.	
<i>Työllisyydenhoidon uusien paikallisten mallien ja kokeilujen toteuttaminen ja tuki</i>				Pirkanmaan työllisyyspilotin jatkaminen.
<i>Yksilöiden ja yhteisöjen aktiivinen toimijuuden mahdollistaminen ja tukeminen</i>				Maakuntien yhteisten liikenne-, kasvukäytävä- ja muiden hankkeiden edistäminen.
<i>Ympäristöjen tarjoaminen mielekkäälle, luovalle, aktiiviselle ja tuottavalle tekemiselle</i>	Edistämme maakuntakaavan toteutumista.			

KESTÄVÄ PIRKANMAA	Sisältöjen ja toimintatapojen uudistaminen	Rakenteiden kehittäminen	Uudistuksia tukevat ja resurssipohjaa vahvistavat toimet	Muut toimenpiteet
<i>Resurssiviisaiden toimintatapojen vakiinnuttaminen kaikilla toimialoilla</i>	Jatkuvien (ja mahdollisimman automatisoitujen) vesi- ja kiviaineshuoltoa tukevien digitaalisten palvelujen kehittäminen osaksi aluetietopalvelua.		Ympäristöohjelman toimenpiteiden edistäminen sidosryhmäyhteistyön avulla. POSKI-jatkohankkeet: Hyvänlaatuisen pohjaveden käytön edistäminen. Ylijäämä- ja sivukivainesten käyttö ja logistiikka.	
<i>Bio-, kierto- ja hyvinvointitalouden liiketoimintamahdollisuuksien käyttö etenkin Pirkanmaan maaseudun elinvoimaisuuden edistämiseksi</i>	Bio- ja kiertotalouden alueellisten ekosysteemien edistäminen ja niihin liittyvän innovaatiotoiminnan vahvistaminen sekä seurannan ja viestinnän kehittäminen. Maanvastaanottoalueiden ja puuterminaalien toteuttamisen edistäminen.			Kolmenkulman biotalousalueen (ECO3) kehittämisen jatkaminen. Osallistutaan seudullisiin bio- ja kiertotaloushankkeisiin.
<i>Laadukkaan, monimuotoisen, terveellisen ja turvallisen elinympäristön hyödyntäminen elinvoiman ja hyvinvoinnin perustana</i>		Edistetään maakuntakaavan mukaista elinvoimaisen aluerakenteen ja sujuvan liikennejärjestelmän toteutumista. Edistetään maakuntakaavan viherverkon toteuttamista.		

SAAVUTETTAVA PIRKANMAA	Sisältöjen ja toimintatapojen uudistaminen	Rakenteiden kehittäminen	Uudistuksia tukevat ja resurssipohjaa vahvistavat toimet	Muut toimenpiteet
<i>Tietoliikenneverkon ja digitaalisten palvelujen kattava mahdollistaminen - "100 Mt kaikille"</i>	Maakunnan suunnittelun ja siihen liittyvien tietoaineistojen siirtäminen avoimeen dataan, tietokantoihin ja rajapinnoille. Kertaluonteisista selvitystöistä jatkuvaan ja mahdollisimman pitkälle automatisoituun seurantaan, raportointiin ja viestintään.		Pirkanmaalla liikenteen digitalisaation kärkeen tavaraliikenne ja joukkoliikenne. Yhteistyö laajan tietoaineiston saamiseksi avoimille rajapinnoille Pirkanmaan aluetietopalvelussa. Harmonisoidut maakuntakaavat e-palveluiksi (HAME) jatkohanke rahoituksen toteutuessa.	LVM:n laajakaistastrategian valmisteluun osallistuminen + nykyisen ohjelman toteutustoimenpiteet
<i>Koko maakunnan pysyttäminen palveluverkossa vyyöhykkeisyyttä, joustavia palveluja ja toimintamalleja soveltaen</i>		Toteutetaan maakuntakaavan palveluverkkoa ja joukkoliikennevyöhykkeitä sekä päivitetään Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma. Helsingin toimipisteen kehittäminen.	Palveluverkon suunnittelun maankäytöllisen näkökulman kytkeminen tiiviiksi osaksi käynnissä olevaa maakunta- ja soteuudistusta.	
<i>Uusien palvelumallien tuominen tavaroiden ja ihmisten kuljetuksiin</i>	Maakunnan liikkumisen kehittämissuunnittelu Kehitetään city-logistiikkaa ja logistisia kuljetuksia. Edistetään liityntäpysäköinnin toteutusta.		Edistämishakkeiden koordinointi: Asemat, joukkoliikennevyöhykkeet, puuterminaalit, liityntäpysäköinti.	Tie-, raide- ja lentoliikenteen investointien edistäminen.
<i>Saavutettavuuden tavoitetaso ja hierarkioiden määrittely, mallintaminen ja toteutus</i>			Kehitetään maakunnallista joukko- ja henkilöliikennekokonaisuutta.	Saavutettavuuden edistäminen (tuki suurille liikennehankkeille: lentokenttä, päätieverkko, päärata, raitiotieverkko).

Luottamushenkilöhallinto

Maakuntavaltuusto

Maakuntavaltuuston jäsenmäärä on 59. Valtuusto kokoontuu kaksi kertaa vuodessa, touko-kesäkuussa ja marras-joulukuussa.

Maakuntavaltuuston kokousten yhteydessä ja tarvittaessa myös erillisissä seminaareissa järjestetään perehdyttämistä ja koulutusta.

Maakuntahallitus

Maakuntahallitukseen kuuluu 11 jäsentä, joiden lisäksi kokouksiin osallistuvat maakuntavaltuuston puheenjohtajat.

Maakuntahallitus kokoontuu pääsääntöisesti neljän viikon välein normaaleihin päätöksentekokokouksiin.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakuntaan kuuluu 5 jäsentä. Tarkastuslautakunnan tulosalueelle on varattu lakisääteisen tilintarkastuksen määrärahat.

Luottamushenkilöhallintoon on varattu kokouspalkkiot, koulutuskustannukset, luottamushenkilöiden ansionmenetykskorvaukset ja toimituspalkkiot.

Luottamushenkilöhallinto	TP 2016	TA 2017	TA2018	TS 2019 1 000 €	TS 2020 1 000 €
Toimintatulot	0	0	0	0	
Toimintamenot	-149 908	-164 800	-164 800	-165	-165
Toimintakate	-149 908	-164 800	-164 800	-165	-165

Varsinainen toiminta

Aluekehittäminen ja innovaatio- ja tulevaisuustyö

- **Innovaatioympäristön rakenteiden ja innovaatio toimijoiden kyvykkyyksien kehittäminen**
- **Uudet ekosysteemiavaukset (mm. kiertotaloudessa, digitaalisissa palveluissa, älykkäässä liikkumisessa ja turvallisuudessa)**
- **Aluekehitys- ja ennakointiyhteistyön suuntaaminen em. käriin**

Maakuntaohjelman kehittämiskokonaisuuksista näillä tuetaan erityisesti ”Välkyn Pirkanmaan” toteuttamista ja lisäksi merkittävää kehittämistoimintaa kohdistuu ”Kestävän Pirkanmaan” ja ”Saavutettavan Pirkanmaan” - tavoitekokonaisuuksiin.

Rakennerahastorahoitus

Pirkanmaan liitto jatkaa Länsi-Suomen maakuntien liittojen rakennerahastotoiminnan koordinoivana liittona. Tehtävän hoitamista haastaa teknisen tuen alentunut taso. Maakuntaudistuksen myötä varaudutaan jälleen maakunnittain eriyettyyn hallintomalliin. Aktiivista rakennerahastot maakuntaudistuksessa - valmistelua tehdään yhteistyössä Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa, ja EAKR- ja ESR-hanketoiminnan rahoittamiseen liittyvä maakunnan rakennerahastohallinto suunnitellaan vuoden 2018 aikana. Hanketoiminnan aktivoiminnin ja Länsi-Suomen alueella tehtävän yhteistyön tukena jatkamme Uutta luovat maakunnat - hanketta.

Pirkanmaan liiton välitettävänä oleva EAKR ja valtion hankerahoitus kohdennetaan tarkkaan valittuihin, päivitetyn maakuntaohjelman ja Suomen rakennerahasto-ohjelman tavoittelemiin muutoksiin. Hanketoiminnassa korostuvat ohjelman mukaisesti yritysvaikutukset ja yritysten osallisuus hankkeissa. Vuoden 2018 aikana kehitetään mallia, jolla EAKR-rahoitusta voitaisiin aiempaa sujuvammin käyttää kansainvälistä yhteistyötä sisältävien kehittämishankkeiden toteutukseen. Hankkeiden toteuttamisessa painotetaan uuden maakunnan aluekehittämisen, innovaatiopolitiikan ja älykkään erikoistumisen välineiden kehittämistä ja rakentamista, ja niihin suunnataan nimenomaan innovaatiokehittämisen

keinoja ja kansainvälistä vertaisoppimista hyödyntävää hanketoimintaa. Edellä mainitut teemat huomioidaan rakennerahastohakujen sisältöjä määriteltäessä.

Alusta- ja innovaatiokehittäminen

Innovaatiokehittämisessä pyritään uusiin ekosysteemiavauksiin, jossa painotus on kokonaisuuksissa ja yhteistyössä sekä niiden edellyttämien kyvykkyyksien kehittämisessä. Tavoitteena on strategisen, pitkäjänteisen vuorovaikutuksen synnyttäminen eri kehittäjä tahojen välille ja kehittämisinstrumenttien räätälöinti tilanteen mukaan toimiviksi. Erityisesti pyritään vahvistamaan ja kehittämään Pirkanmaan yliopistoyhteisön, elinkeinoelämän ja julkisen hallinnon välisiä, konkreettisia yhteistoteutuksia yhteisten, laajojen kehittämishaasteiden voittamiseksi (kuten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmät, liikkumisen palvelut ja älykaupungin ratkaisut sekä valmistavan teollisuuden digitaaliset liiketoimintamallit). Kokeilevuus ja käytäntöjä kehittävien pilotointien toteutus ovat tässä olennainen toimintamalli. Vuonna 2018 panostamme yhdessä SITRAn kanssa erityisesti Startup-Allianssi -konseptiin, jolla rakenteistetaan startup-yritysten toimintaa kehittävien tahojen järjestäjäyhteistyötä mm. uuden maakunnan toimintatapojen luomiseksi.

Alustakehittämisessä haetaan olemassa olevien alustojen toiminnan vakiinnuttamista ja laajentamista ja tätä tukevien rahoitusvälineiden kehittämistä. Tavoitteena on entistä tehokkaammin, laaja-alaisemmin ja vastuullisemmin uusia palveluja, tuotteita ja konsepteja synnyttävä, käyttäjälähtöisyyden ja digitaalisuuden voimanlähteeseen valjastanut maakunnan kehittäjäyhteisö. Näitä tavoitteita tuemme mm. jo käynnissä olevilla hankkeillamme S34Growth, InnoBridge ja Marie, joilla vahvistetaan myös edellytyksiämme toimia eurooppalaisilla kentillä. Pirkanmaan liiton EU-rahoituksella toteutettavassa hanketoiminnassa hyödynnetään vahvasti mm. Brysselin toimiston ja kansainvälisten verkostojen (Vanguard Initiative, ERRIN) yhteyksiä. Olennaista on kehitettävien toimintatapojen siirtäminen uuden maakunnan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminnan (TKI) rakenteisiin ja kehittämispolitiikkaan.

Innovaatiotilannekuvaa ylläpitämällä ja sen mittaristoa kehittämällä ja uudistamalla seurataan ja viestitään strategisesti tärkeiden innovaatioympäristön ilmiöiden etenemisestä ja tuetaan innovaatiopolitiittista suunnittelua, päätöksentekoa ja päätösten toimeenpanoa. Tähän liittyen toteutetaan mm. kokeilu ekosysteemien digitaalisen seurannan

mahdollistavasta työkalusta, joka on myös maakuntauudistuksessa hyödynnettävissä. Ylipäätään panostamme tietojohdantamisen käytäntöjen pohjustamiseen uudessa maakunnassa. Innovatiivisten hankintojen osaamista kehitetään ensisijassa AIKO-rahoituksella.

Sisältökärkinä kiertotalous, älykäs liikkuminen ja turvallisuus

Luontoa säästävien ja päästöjä vähentävien, mm. materiaalivirtojen hallintaa kehittävien, liiketaloudellisesti kannattavien ratkaisujen kehittämiseen osallistumme erityisesti kiertotalouden toimintamallien ja tietopohjan kehitystyötä tekemällä sekä älyliikenteen ja älykkään kaupungin digitaalisten palvelumallien kehittämistyöhön osallistumalla. Toimintaa suunnataan maakuntaohjelman ja Pirkanmaan ympäristöohjelman mukaisiin, hiilineutraaliuteen tähtääviin kehittämistavoitteisiin, ja pyritään maakunnan toimijoiden kanssa osaksi kierto- ja biotalouden sekä älykkään kaupungin kansainvälisiä kärkitoteutuksia. Näissä työvälineinä ovat erityisesti jo käynnissä olevat kansainväliset yhteishankkeet ja -verkostot, kuten BSR Stars S3 ja Screen.

Liikenteen digitalisointiin panostamalla valmistaudutaan myös uuden maakunnan järjestäjätehtäviin.

Pirkanmaan turvallisuusosaamisen kokonaisuutta on tarkoitus viedä uudelle tasolle ”Turvallisuusklusteri 2.0” -kehittelyllä yhdessä klusterin toimijoiden kanssa.

Alueelliset innovaatiot ja kokeilut (AIKO)

Vielä vuonna 2018 Pirkanmaalla on käytössä kansallista rahoitusta ennakoivan rakennemuutoksen toimiin sekä valtion ja suurten kaupunkiseutujen välisten kasvusopimusten toteuttamiseen. Rahoitus perustuu hallitusohjelman kärkihankkeisiin ja maakunnassa valmistettuihin AIKO-ohjelman painotuksiin, etenkin valmistavan teollisuuden uudistamiseen sekä julkisten palvelu- ja investointikäytäntöjen kehittämiseen innovatiivisten julkisten hankintojen näkökulmasta. Viimemainitussa varaudumme myös omiin toteutustoiimiin uuden maakunnan hankintakäytäntöjen kehittämiseksi sen lisäksi että jatkamme kuntien sparrausta hankintatoimissaan.

AIKO-ohjelman toimilla parannamme alueen muutosjoustavuutta ja kykyä käyttää hyödyksi äkillisestikin avautuvia mahdollisuuksia. AIKO-rahoitus kanavoidaan pääsääntöisesti pienehköihin ja kertaluontoisiiin, uutta luoviin kokeiluihin ja pilotoiteihin uudenlaisten toimintatapojen käyttökelpoisuuden todentamiseksi. Rahoitettavissa hankkeissa

kiinnitetään huomiota myös testattujen toimintatapojen levittämiseen.

Ennakointi ja aluekehitysyhteistyö

Tulevaisuuden mahdollisuuksia tunnistavaa ennakointityötä maakunnan toimijoiden kanssa jatketaan ja kansallista yhteistyötä kehitetään suuntaamalla tarkastelut erityisesti maakuntaohjelman kärkikokonaisuuksiin. Pilkhähdus-toimintamallin mukaisesti työskentelyssä painottuu yhteisen ymmärryksen vahvistaminen tulevaisuustapahtumissa, joista tärkein on vuosittainen tulevaisuusfoorumi. Sen ajankohtaa ollaan siirtämässä loppusyksystä alkuvuoteen.

Keskeistä on myös uuden maakunnan aluekehitysinstrumenttien kehittäminen ja niiden vaatiman tietopohjan luominen sekä vaikuttaminen kansallisiin ratkaisuihin ja eurooppalaiseen ohjelmatyöhön. Näitä pohjustetaan m. S34Growth-hankkeen kokeiluissa rajat ylittävissä yhteistyössä.

Maaseutukehittämisessä erityishuomiona on maaseudun erityistarpeiden huomioon ottaminen ja vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen maakuntauudistuksessa, ja tässä teemassa osallistumme pilottialueena Kuntaliiton maaseutuvaikutusten arvioinnin hankkeeseen.

Edunvalvonta

- **Seuraavan hallituskauden edunvalvontatavoitteiden valmistelu**
- **Tampere3:n toteutuksen tukeminen**
- **Maakuntahallinnon ja uuden maakunnan edunvalvontatyön valmistelu Pirkanmaalla**
- **Helsingin toimipisteen toiminnan ja Pirkanmaan edunvalvonnan kehittäminen pääkaupunkiseudulla**

Valmistellaan maakunnan tavoitteet seuraavaan hallitusohjelmaan. Painopiste on erityisesti liikennepolitiikassa ja korkeakoulupolitiikassa. Esitetään ajankohtaisia määrärahatavoitteita vuoden 2018 lisätalousarvioihin ja valtion vuoden 2019 talousarvioon.

Yhteisen edunvalvonta-aineiston tuottaminen maakuntavaalityötä ja eduskuntavaalityötä tekeville puolueille ja ehdokkaille.

Liitto hoitaa kansanedustajien neuvottelukunnan valmistelu- ja sihteeritehtävät sekä avustaa neuvottelukunnan käytännön työn järjestämisessä ja materiaalien valmistamisessa.

Johtotason ja poliittisen tason kansallisen edunvalvonnan yhteistyötä jatketaan naapurimaakuntien edunvalvojien ja asiantuntijoiden valmistelutyöllä sekä myös HHT-Suomen kasvukäytävä -alueella ja TEN-T -ydinverkon maakuntien alueella.

Jatketaan tiivistä yhteistyötä Pirkanmaan edunvalvontatoimijoiden kesken.

Maakuntahallinnon valmistelussa keskitytään edunvalvontaan liittyviin tehtäviin.

Annetaan lausunnot liikuntapaikkarakentamisen ja liikunnan koulutuskeskusten investointihankkeista.

Helsingin toimipisteen toiminnassa jatketaan maakuntastrategian tavoitteiden toteuttamisen tukemista erityisesti iskukykyisemmän ja avoimemman maakunnan osalta. Toimipisteen palvelujen markkinointi ja yhteistyön kehittäminen eri toimijoiden kanssa.

Ennakoidaan koulutustarpeita pitkällä ja keskipitkällä aikavälillä ja tuetaan ennakoititulososten mukaisen koulutustarjonnan järjestämistä maakunnassa. Tuetaan Pirkanmaan koulutusryhmän työtä.

Tuetaan digitalisointia vauhdittavien hankkeiden toteutusta.

Osallistutaan maakunnan liittojen väliseen ennakoitivyhteistyöhön sekä Kuntaliiton vetämiin osaamistarpeita ja muita ajankohtaisia asioita koskeviin yhteistyötapaamisiin.

Edistetään yhteispalvelupisteiden perustamista ja kehittämistä maakunnassa.

Osallistutaan maakunnan liikennejärjestelmätyöhön.

Tuetaan pirkanmaalaisten osaajien osallistumista valtakunnallisiin työ- ja asiantuntijaryhmiin.

Edunvalvonnan sähköisten toimintamuotojen kehittämistä jatketaan.

Osallistutaan Pirkanmaan Rekrytorin toimintaan Tampereen messu- ja urheilukeskuksessa 14.2.2018.

Maakuntakaavoitus

- **Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 prosessin loppuunsaattaminen**
- **Maakuntakaavan 2040 toteuttaminen**
- **Varautuminen vaihemaakuntakaavoitukseen**
- **Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma**
- **Aluetietopalvelun kehittäminen**
- **Suunnitelmien ja tietojärjestelmien ylläpitotehtävät**
- **Yhteishankkeisiin osallistuminen**
- **Maakuntakaavan toteuttaminen lausunnonmenettelyllä ja viranomaisyhteistyöllä sekä vaikuttaminen lainsäädäntömuutoksiin**
- **Maakuntaudistuksen valmisteluun osallistuminen**

Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 prosessin loppuun saattaminen

Pirkanmaan maakuntavaltuusto hyväksyi maakuntakaavan keväällä 2017. Hyväksymistä koskevasta päätöksestä jätettiin Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen 12 valitusta. Valitusajan päätyttyä maakuntahallitus päätti MRL 201 §:n nojalla maakuntakaavan voimaantulosta ennen kuin se on saanut lainvoiman. Voimaantulopäätöksestä kuulutettiin 8.6.2017.

Maakuntakaavasta jätettyihin valituksiin liittyvä Pirkanmaan maakuntahallituksen lausunto sekä kaikki valtuuston hyväksymispäätöksen perusteena olevat kaava-asiakirjat toimitettiin hallinto-oikeuteen syyskuussa 2017.

Maakuntakaavoituksen töiden resursoinnissa on tarpeen varautua valitusprosessin jatkumiseen, joka edellyttää vastineiden laadintaa mahdollisiin jatkovalituksiin korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Maakuntakaavaprosessin etenemisestä tiedotetaan edelleen myös valitusvaiheessa, kunnes kaava tulee lainvoimaiseksi. Pirkanmaan maakuntakaava 2040 internetsivusto pidetään jatkuvasti ajan tasalla.

Maakuntakaavan 2040 toteuttaminen

Vuoden 2018 aikana edistämme maakuntakaavan mukaisia strategisen maankäytön kehittämishankkeita. Näihin lukeutuvat mm. Kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhykkeelle sijoittuvien Tampereen läntisten hankkeiden (järjestelyratapihan siirron, valtatie 3 oikaisun ja 2-kehän) jatkosuunnittelun edistäminen sekä pääradan TRE-Riihimäki 3. raiteen suunnittelun edistäminen.

Luonnonvarojen osalta valmistelemme POSKI-hankkeen jatkohankkeita ja teemme aktiivista yhteistyötä pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon kehittämiseksi. Jatkohankkeet voivat koskea esim. rakennuskivialan sivukiven hyödyntämistä, seudullisten maanvastaanotto- ja kierrätysalueiden toteuttamista sekä pohjavesien suojelun ja hyvälaatuisen pohjaveden hyötykäytön edistämistä yhdessä elintarviketeollisuussektorin kanssa. Osallistumme myös seudullista vedenhankintaa edistävän suunnitelman laadintaan Vatulan-Ulvaanharjun-Hämeenkaan alueella.

Varautuminen vaihemaakuntakaavoitukseen

Kokonaismaakuntakaavan valmistumisen jälkeen maakuntahallitus on nostanut esiin Pirkanmaan elinkeinoelämän edistämismahdollisuudet vaihemaakuntakaavoituksella.

”Pirkanmaan elinvoimakaavan” käynnistämiseksi voimme tehdä taustatyötä tutkimalla esimerkiksi:

- Aurinkoenergian hyödyntämismahdollisuudet
- Siniseen biotalouteen liittyvää potentiaalia (mm. matkailu, ravinteet, puhtaat pinta- ja pohjavedet, vesi- ja kiertovesiviljely)
- Vähittäiskaupan kokonaisuuden maankäyttö- ja rakennuslain 1.5.2017 voimaantulleen lakimuutoksen sisältöön liittyen
- Turvetuotannon varausten päivitystarvetta valtakunnallisten linjausten pohjalta. Turvetuotantoa koskevan lainsäädännön sekä maakuntakaavoitusta koskevan ohjeistuksen muutokset ovat selvitystyön lähtökohtana.

Vaihekaavan käynnistämispäätöksen ajankohta riippuu Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 etenemisestä oikeuskäsittelyssä.

Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma

Pirkanmaan liitto koordinoi maakunnallista liikennejärjestelmätyötä. Tehtävänä on varmistaa Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman toteutuminen, pitää liikennejärjestel-

mäsunnitelma ajan tasalla sekä seurata liikennejärjestelmän tilaa. Vuonna 2017 Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelmaa on päivitetty ja siihen on laadittu erillisselvityksiä. Vuonna 2018 jatkamme päivitystyötä sekä kehitämme liikennejärjestelmätyötä siten, että sen paikallista vaikuttavuutta saadaan vahvistettua. Liikennejärjestelmän kehittämisen toimintalinjat on ryhmitelty kahteen pääteemaan: Pirkanmaan ulkoista kilpailukykyä edistäviin toimenpiteisiin ja maakunnan asukkaiden arjen sujuvuutta ja turvallisuutta palveleviin toimenpiteisiin. Matkaketju ja liityntäpysäköinti, logistiset kuljetukset ja city-logistiikka, maankäytön ja liikennejärjestelmän yhteensovittaminen sekä digitalisaatio on nostettu päivityksen kärkiteemoiksi. Liikennejärjestelmäsuunnitelman päivityksessä tullaan ottamaan huomioon tulevat LVM:n alaiset lainsäädännön muutokset.

Aluetietopalvelun kehittäminen

Aluetietopalvelu-työnimellä kulkevaa kokonaisuutta on edistetty vuonna 2017 merkittävästi. Yhteiset paikkatietoinfrastruktuurit ja rajapintapalvelut on pystytetty ja Pirkanmaan liiton entiset irtisanottu, mistä odotamme selviä kustannushyötyjä etenkin 2018 alkaen. Digitaalisia tietonäkymiä on rakennettu mm. asumisen ja rakentamisen, väestökehityksen, Pirkanmaan ympäristöohjelman ym. näkökulmasta. Alustan laajempi markkinointi aloitetaan 2017 loppupuolella yhdessä muiden seudullisten toimijoiden kanssa. Vuonna 2018 jatkokehitämme palvelua ja siirrämme Pirkanmaan liiton INSPIRE-direktiivin mukaisten aineistojen ylläpidon ko. palveluun nykyisen ulkoistuksen sijaan.

Suunnitelmien ja tietojärjestelmien ylläpitotehtävä

Pirkanmaan liitolle kuuluu joko lakisääteisesti tai maakunnan toimijoiden keskinäisiin sopimuksiin perustuen eri tyyppisiä kehittämis- ja ylläpitotehtäviä, joita jatkamme 2018 aikana. Näitä ovat esim. Tampereen seudun liikennemallin selainpohjaisesti toimivan käyttöliittymän ylläpito Tampereen kaupungin ja Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa sekä lakisääteinen ampumaratoja koskeva kehittämis- ja ylläpitosuunnitelma, joka löytyy verkkosivustolla: <http://tieto.pirkanmaa.fi/radat/>.

Yhteishankkeisiin osallistuminen

Osallistumme asiantuntijoina erilaisiin maankäytön, liikenteen ja ympäristön suunnittelu- ja kehittämishankkeisiin. Esimerkiksi:

Raideliikenteen avaaminen kilpailulle

Suomen hallitus on päättänyt avata rautateiden henkilöliikenteen kilpailulle. Rautatiekilpailun avaaminen henkilöliikenteessä antaa myös maakunnille, suurille kaupungeille ja kaupunkiseuduille mahdollisuuden järjestää alueellaan alueellista tai paikallista junaliikennettä.

Tähän liittyen olemme yhdessä Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjanmaan ja Hämeen maakuntien liittojen sekä Liikenne- ja viestintäministeriön kanssa suunnitelleet pilotteja, joissa pyritään löytämään toteuttamiskelpoinen markkinaehtoisen raideliikenteen malli yhdistyneenä muihin liikennemuotoihin. Mallia voidaan soveltaa myöhemmin myös muissa vastaavanlaisissa kohteissa Suomessa.

Maakuntakaavojen harmonisointi

Osallistumme Harmonisoidut maakuntakaavat e-palveluiksi (HAME) -jatkohankkeeseen, jonka tavoitteena on parantaa maakuntakaava-aineistojen käytettävyyttä edistämällä niiden yhteensopivuutta. Jatkohankkeen toteutuminen on riippuvainen siihen saatavasta ulkopuolisesta rahoituksesta.

UZ 3

Suomen ympäristökeskuksen johtamassa Urban Zone 3-hankkeessa (2015-2017) laadittiin arvio yhdyskuntarakenteen tulevasta kehityksestä kaupunkiseuduilla sekä sovellettiin kehitettyä vyöhykemenetelmää laajasti eri käytännön suunnittelukohteissa erilaisina pilotteina, mm. Tampereen kaupunkiseudulla. Tutkimushankkeen loppuraportti julkaistiin 8.3.2017. Pirkanmaan liitto oli hankkeessa osarahoittajana ja asiantuntijajäsenenä. Hankkeen mahdollista jatkoa tarkastellaan mm. Etelä-Pirkanmaan osalta.

Maakuntakaavan toteuttaminen lausuntomenettelyllä ja viranomaisyhteistyöllä sekä vaikuttaminen lainsäädäntömuutoksiin

Maakuntakaava toteutuu yksityiskohtaisempien suunnitelmien kautta. Maakuntakaavan pää toteuttajana ovat alueen kunnat. Myös valtiolla on merkittävä rooli kaavan toteuttajana. Valtion toteutettavaksi kuuluvat maakuntakaavassa osoitettavat maantiet, radat, laajojen suojeluohjelmien alueet ym. Maakuntakaavan mukaisen aluerakenteen toteutumista edistetään kuntien ja valtion yhteisillä sopimuksilla. Tällainen on esim. Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman aiesopimus.

Edistämme maakuntakaavan toteutumista edunvalvontatyön ja aluekehityksen rahoitus-

toiminnan kautta, sekä tekemällä yhteistyötä kuntien ja valtion kanssa, johon liittyvät myös lausuntomenettelyt. Maakuntakaavaa tulkitsemme antamalla maankäyttö- ja rakennuslain, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain, viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain, luonnonsuojelulain, maa-aineslain sekä rata- ja maantielain mukaisia lausuntoja kuntien yleiskaavoista ja merkittävimmistä asemakaavoista, ympäristövaikutusten arviointiohjelmista ja -suunnitelmista, tie- ja kunnallisteknisistä suunnitelmista, virkistysalue- ja suojelukysymyksistä sekä maa-ainesten ottosuunnitelmista.

Osallistumme myös yleiskaavoja ja merkittäviä asema- ja ranta-asemakaavoja koskeviin maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiin viranomaisyhteistyötoimiin sekä muihin maankäytön suunnitteluun liittyvien hanke- ja ohjausryhmien toimintaan. Osallistumme Pirkanmaan kulttuuriympäristön yhteistyöryhmän toimintaan.

Maakuntaudistus

Maakuntaudistuksen esivalmistelun toinen vaihe jatkuu vuonna 2018. Perustuslakivaliokunnan lausunnon myötä tullut lisäaika käytetään vuonna 2020 toteutuvan palvelu- ja hallintorakennemuutoksen huolelliseen valmisteluun. Esivalmistelussa teemaryhmissä tehty työ säilyy suurimmalta osin jatkovalmistelun pohjana. Pirkanmaan liiton maankäytön ja liikenteen asiantuntijat varautuvat osallistumaan maakuntaudistuksen monialaiseen valmistelutyöhön niiden tehtävien osalta, jotka siirtyvät maakunnan tehtäviksi Pirkanmaan liitosta ja ELY-keskuksesta maankäytön, liikenteen, ympäristön ja teknisen huollon osalta.

Vuoden 2018 aikana varaudumme myös valmistelemaan useampaan merkittävään lainsäädäntömuutokseen annettavat lausunnot koskien maakuntaudistusta.

Hallinto

- **Maakuntaudistuksen valmistelun tuki**
- **Muutoksesta tiedottaminen**
- **Henkilöstön valmentaminen uusiin haasteisiin**
- **Olemme työn tukena ja varmistamme toimintojen sujuvuuden**

Jäsenkuntien maksuosuudet

Pirkanmaan liiton talousarvion 2018 laadinnan perusteena ovat jäsenkuntien maksuosuudet.

Jäsenkuntien maksuosuudet ovat 3.450.345 €, mikä on sama kuin vuonna 2017.

Jäsenkuntien kesken maksuosuudet määräytyvät perussopimuksen mukaisesti edellisenä kalenterivuonna toimitetussa kunnallisverotuksessa jäsenkunnissa määrättyjen kunnallisveron määrien suhteessa.

Pirkanmaan liiton lakatessa 31.12.2019 mahdolliset ylijäämät tullaan palauttamaan jäsenkunnille. Ylijäämien palautusta ja määrää käsitellään vuoden 2017 tilinpäätöksen tuloksenkäsittelyn yhteydessä, kun selviää taseessa olevien ylijäämien määrä.

Maakuntauudistuksen valmistelun henki on ollut, että sairaanhoitopiirit, erityishuoltopiirit ja maakuntien liitot siirtyvät varoineen ja velkoineen sekä sitoumuksineen maakuntiin. Taseeseen kertyneen ylijäämän käsittelystä kuntayhtymän jäsenkunnat päättävät haluamallaan tavalla ennen kuntayhtymän siirtämistä maakuntaan, kuntayhtymän perussopimuksen mukaisesti. Tämä käy ilmi mm. lausunnolla olleesta lakiluonnoksesta, hallituksen esityksestä eduskunnalle 22.12.2016, esitys lain voimaantulon osalta. Omaisuusjärjestelyjen tavoitteena on turvata maakuntien käyttöön niiden järjestämisvastuulle olevia tehtäviä varten tarvittava omaisuus kokonaistehokkaalla tavalla.

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri on päättänyt palauttaa taseeseen kertyneitä ylijäämiä ja omaisuuden ja toimintaan liittymättömän omaisuuden myynnistä syntyneitä myyntivoittoja.

Henkilöstö

Vuoden 2018 alussa liitossa on vakinaisessa virassa 5 ja toimesta 28 ja määräaikaissäissä toimissa 38 henkilöä, yhteensä 71.

Näistä maakuntauudistusvalmistelussa on 35 henkilöä ja muissa pääosin ulkopuolisella rahoituksella rahoitetuissa hanketoimissa 11 henkilöä.

Lisäksi liitosta usea henkilö osallistuu maakuntavalmisteluun ns. virka-apuna.

Maakuntauudistusvalmisteluun palkattu henkilöstö siirtyy 1.7.2018 lukien perustettavan väliaikaishallinnon palvelukseen.

Projekteihin palkataan henkilöstöä tarpeen mukaan talousarvion ja ulkopuolisen rahoituksen puitteissa.

Palkkakustannuksissa on huomioitu tiedossa oleva kilpailukyky sopimuksen vaikutukset (lomarahojen leikkaukset). Sen sijaan 31.1.2018 päättyvien kunta-alan sopimusten jatkosopimuksista ja niiden

kustannusvaikutuksesta henkilöstömenoihin ei ole vielä tietoa.

Henkilöstöä kehitetään suuntaamalla koulutus liiton tehtävien edellyttämään osaamiseen. Lisäksi koko työyhteisöä kehitetään painottamalla työprosessikeskeisiä toimintamalleja uudet toimitilaratkaisut ja maakuntauudistus huomioiden.

Henkilöstön työssä onnistumista edistävää koulutusta tuetaan.

Henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseen kiinnitetään huomiota. Työhyvinvoinnin kehitystä seurataan henkilöstöbarometrillä.

Työtekijöitä kannustetaan joukkoliikenteen käyttäjiksi tukemalla työmatkalippujärjestelmää.

Liiton henkilöstölle suositetaan kesälomien keskittämistä heinäkuulle.

Viestintä

Viestintä Pirkanmaan liiton viestinnän tarkoituksena on tukea liiton strategiaa ja parantaa osaltaan iskukykyä, avoimuutta ja kestävyyttä.

Viestintä kertoo verkostomaisesti toimivan organisaatiomme tavoitteista, toiminnasta ja tuloksista.

Viestintää toteutetaan nettisivujen, uutiskirjeiden avulla sosiaalisen median avulla. Entistä enemmän panostetaan asiantuntijoiden blogikirjoituksiin sekä lyhyisiin videoklippeihin.

Etäneuvottelulaitteiden käytöllä vähennetään matkustamista.

Säännöllisiä kuntajohtajakokouksia jatketaan.

Investoinnit

Investointeihin sisältyy 15 000 € ict -hankintoja lähinnä vanhojen laitteiden uusintaa.

Maakuntauudistuksen valmistelu

Maakunta- ja soteuudistuksen valmistelu jatkuu kesällä 2017 päätetyn uuden aikataulun mukaisesti. Tarkoitus on, että esivalmisteluvaihe päättyy kesäkuussa 2018 kun uusi lainsäädäntö astuu voimaan ja väliaikaishallinto aloittaa.

Uudistuksen toimeenpanosuunnitelma on hyväksytty hankkeen poliittisessa ohjausryhmässä ja johtoryhmässä. Toimeenpanosuunnitelma perustuu arvioon valtion rahoituksesta vuodelle 2018. Rahoitus tarkentuu alkuvuonna. Suunnitelmat on tehty vuoden 2017 rahoitustasoihin perustuen. Valtion rahoitus on 90% ja liittojen osuus on 10%. Tämä liiton osuus katetaan työpanoksena valmisteluun eikä lisää varsinaisesti liiton menoja.

Koko vuoden 2018 menoarvio on 3,3 m €. Tästä alustavasti esivalmistelun osuus on noin 1,4 m €.

Pirkanmaa2019 - sote- ja maakuntauudistuksen viestintä

Uudistuksen viestintää toteutetaan esivalmistelun II vaiheelle laaditun viestintäsuunnitelman mukaisesti. Työssä on mukana viestintäryhmä, jossa on edustajia siirtyvistä organisaatioista. Tämän lisäksi viestintää toteutetaan koko

maakunnan tasolla maakunnan kuntien viestintäverkoston avulla.

Tavoitteena on avoin, selkeä ja koko maakunnan kattava viestintä, joka kertoo hankkeen tavoitteista, vaiheista ja tuloksista uudistuksen kohteena olevalle henkilöstölle, työssä mukana oleville organisaatioille, pirkanmaalaisille ja myös muille suomalaisille.

Viestinnässä on käytössä Pirkanmaa2019-nettiosio, uutiskirjeet sekä sosiaalisen median kanavat. Työssä hyödynnetään valmistelussa mukana olevien blogikirjoituksia sekä lyhyitä videoklippejä valmistelunaikaisista uutisista. Maakunnan uuden verkkosivuston määrittelytyö ja toteuttaminen lähtee alkuun.

Varsinainen toiminta	TP 2016	TA 2017	TA2018	TS 2019	TS 2020
Toimintatulot	4 747 541	5 624 204	6 699 077	4 924	4 924
Toimintamenot	-4 520 053	-5 456 404	-6 593 863	-4 771	-4 771
Toimintakate	227 488	167 800	105 214	153	153

Pirkanmaan liitto						
	tp	tp	ta	ta	ts	ts
Henkilöstösuunnitelma	v. 2015	v. 2016	v. 2017	v. 2018	v. 2019	v. 2020
Virat	5	5	5	5	5	5
Työsuhteiset toimet						
toistaiseksi täytetyt	28	27	30	28	28	28
määräaikaiset	6	17	11	38	8	8
Yhteensä	39	49	46	71	41	41

Tuloslaskelma

Tuloslaskelmaosa	TP2016	TA2017	TA2018	TS 2019 1 000 €	TS 2020 1 000 €
Toimintatulot					
myyntitulot	3 812 542	3 493 809	3 462 425	3 462	3 462
tuet ja avustukset	900 198	1 550 293	2 631 052	856	856
muut toimintatulot	34 800	580 102	605 600	605	605
Toimintatulot yhteensä	4 747 540	5 624 204	6 699 077	4 923	4 923
Toimintamenot					
henkilöstömenot	-2 984 019	-3 331 660	-4 088 708	-2 820	-2 820
palvelujen ostot	-896 247	-1 173 580	-1 492 965	-1 116	-1 116
aineet, tarvikkeet, tavarat	-67 226	-86 410	-78 510	-77	-77
muut menot	-722 467	-1 029 554	-1 098 480	-923	-923
Toimintamenot yhteensä	-4 669 959	-5 621 204	-6 758 663	-4 936	-4 936
Toimintakate	77 581	3 000	-59 586	-13	-13
rahoitustulot ja -menot					
korkotuotot	35	6000	6000	6	6
rahoitusmenot	-8	0	0		
Vuosikate	77 608	9 000	-53 586	-7	-7
suunnitelmapoistot	-43 135	-73 000	-53 000	-53	-39
satunnaiset tuotot ja kulut	0				
Tilikauden tulos	34 473	-64 000	-106 586	-60	-46
poistoeron muutos	-121 794	57 000	53 000	53	39
varausten muutos	171 809	0	0	0	0
rahastojen muutos	7 000	7 000	7 000	7	7
Tilikauden yli- / alijäämä	91 488	0	-46 586	0	0

Investoinnit

Hanke	TP2016	TA2017	TA2018	TS 2019 1 000 €	TS 2020 1 000 €
ICT-laitteet		-15000	-15 000	-15	-15
Uusien toimitilojen kalustaminen	-367 577				
Ed. rahoitusosuudet	208 503				
yhteensä	-159 074	-15 000	-15 000	-15	-15

Rahoituslaskelma

	TP2016	TA2017	TA2018	TS 2019 1 000 €	TS 2020 1 000 €
Varsinaisen toiminnan ja investointien rahavirta					
Tulorahoitus					
Vuosikate	77 607	9 000	-53 586	14	14
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjauserät					
Tulorahoitus	77 607	9 000	-53 586	14	14
Investoinnit					
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-159 074	-15 000	-15 000	-15	-15
Rahoitusosuudet investointimenoihin					
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot					
Investoinnit	-159 074	-15 000	-15 000	-15	-15
Varsinaisen toiminnan ja investointien rahavirta	-81 467	-6 000	-68 586	-1	-1
Rahoitustoiminnan rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Lainakannan muutokset					
Lyhytaikaiset					
Pitkäaikaiset					
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos					
Saamisten muutokset	-645 996				
Korott. velkojen muutos	375 236				
Muut maksuvalmiuden muutokset	-270 760	0	0	0	0
Rahoitustoiminnan rahavirta	-270 760	0	0	0	0
Rahavarojen muutos	-352 227	-6 000	-68 586	-1	-1

Jäsenmaksut

Pirkanmaan liiton jäsenmaksuosuudet kunnittain
vuoden 2016 verotietojen mukaan.

kunta	vuoden 2016 kunnallisvero	vuoden 2018 maksuosuus
		€
Akaa	54 492 771	110 603,48
Hämeenkyrö	32 871 499	66 718,98
Ikaalinen	20 822 002	42 262,22
Juupajoki	5 753 233	11 677,28
Kangasala	114 432 262	232 262,10
Kihniö	4 898 526	9 942,50
Lempäälä	82 764 622	167 986,58
Mänttä-Vilppula	36 172 186	73 418,34
Nokia	113 031 845	229 419,68
Orivesi	29 156 595	59 178,86
Parkano	18 358 428	37 261,94
Pirkkala	76 001 481	154 259,50
Punkalaidun	7 761 641	15 753,72
Pälkäne	19 521 527	39 622,66
Ruovesi	13 455 720	27 310,94
Sastamala	72 003 562	146 144,96
Tampere	769 420 199	1 561 685,04
Urdala	13 691 215	27 788,94
Valkeakoski	70 710 273	143 519,98
Vesilahti	14 924 557	30 292,24
Virrat	17 809 135	36 147,04
Ylöjärvi	111 883 065	227 088,02
Pirkanmaa	1 699 936 341	3 450 345,00

Liite:

PIRKANMAAN LIITON SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN PERUSTEET

Lainsäädäntöperusta ja soveltamisala

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuuston tulee päättää kunnan (jäljempänä kuntayhtymän) ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa kuntayhtymän hyvää hallintoa ja johtamista, ja ne koskevat kaikkia kuntayhtymän toimielimiä ja johtoa sekä kaikkea kuntayhtymän toimintaa, josta kuntayhtymä vastaa omistuksen, ohjaus- ja valvontavastuun sekä muiden velvoitteiden myötä.

Tässä asiakirjassa on määritelty Pirkanmaan liiton tahtotila sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteista ja periaatteista.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoite ja tarkoitus

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kuntayhtymälle asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista.

Sisäinen valvonta on osa kuntayhtymän johtamisjärjestelmää sekä kuntayhtymän johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskienhallintaa, toiminnan kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä kuntayhtymän toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan, että

- kuntayhtymän toiminta on taloudellista ja tuloksellista,
- päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa,
- lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että
- omaisuus ja resurssit turvataan.

Riskillä tarkoitetaan tapahtumaa, joka voi toteutuessaan vaarantaa kuntayhtymän perustehtävän laadukasta toteutumista, strategisten tavoitteiden saavuttamista ja uudistusten toteutumista, toiminnan vaikuttavuutta ja taloudellisuutta, taloudellisen aseman sekä hyvän hallintotavan toteutumista. Riski voi myös aiheuttaa vahinkoa, menetyksiä tai resurssien tuhlausta sekä vaikuttaa negatiivisesti imagoon, kuntalaisiin, asiakkaisiin, henkilöstöön tai muihin sidosryhmiin.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla

- tunnistetaan ja kuvataan kuntayhtymän toimintaan liittyviä riskejä,
- arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä
- määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja raportoimiseksi.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut

Maakuntavaltuusto päättää hallintosäännössä kuntayhtymän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuista ja edellyttää, että kuntayhtymän kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

Maakuntahallitus käsittelee ja hyväksyy vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä esitettävän riskienhallintaraportin. Maakuntahallitus ohjaa riskienhallintapolitiikan toimeenpanoa ja valvoo sen riittävyyttä ja tehokkuutta.

Tilivelvolliset *johtavat viranhaltijat* vastaavat riskienhallinnan politiikan toimeenpanon seurannasta ja valvonnasta.

Riskien tunnistaminen, arviointi, hallinta ja seuranta

Riskit luokitellaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, toiminnalliset, taloudelliset ja vahinkoriskit. Kaikkiin näihin luokkiin voi kuulua sisäisiä tai ulkoisia riskejä.

- Strategiset riskit estävät organisaatiota saavuttamasta strategisia tavoitteitaan. Ne liittyvät usein ulkoisiin tapahtumiin ja muutoksiin, jotka voivat vaarantaa esim. tulostavoitteet ja koskevat esimerkiksi kysyntää, lainsäädäntöä tai maineenhallintaa.

- Toiminnalliset riskit ovat seurausta organisaation päivittäisistä tehtävistä. Ne aiheutuvat riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä.

- Taloudelliset riskit liittyvät sisäisiin tai ulkoisiin taloudellisiin ja rahoituksellisiin sopimuksiin, sitoumuksiin ja takausvastuihin.

- Vahinkoriskit aiheuttavat odottamattomista ja äkillistä usein vakuuttamiskelpoisista tapahtumista, joista voi seurata onnettomuus, rikkoutuminen tai vahingonkorvausvelvollisuus.

Johtavat viranhaltijat tunnistavat, arvioivat ja priorisoivat vuosittain vastualueensa keskeisimmät riskit. Riskit arvioidaan todennäköisyyden ja seurausten vakavuuden pohjalta. Tunnistetut riskit jaetaan kriittisiin, merkittäviin, kohtalaisiin ja vähäisiin riskeihin.

Liiton toimintaan kuuluu riskienottaminen osana hanketoimintaa, kokeiluja ja pilotointeja. Lähtökohtana on tietoisuus riskistä ja sen hallinta. Riskin poistaminen kokonaan ei yleensä ole mahdollista. Riskien pienentämisellä pienennetään vahingotapahtuman todennäköisyyttä ja/tai seurauksia. Riskejä voidaan siirtää esimerkiksi sopimuksilla toisen osapuolen kannettavaksi. Tämä tulee huomioida esim. ostopalveluita kilpailutettaessa ja tarjouspyyntövaiheessa. Palvelusopimuksia laadittaessa on huomioitava, että riskin siirtäminen sopimuksella ei välttämättä vapauta liittoa joutumasta korvausvaatimusten kohteeksi. Varautumalla riskien seuraamuksiin toiminnallisesti varmistetaan toiminnan jatkuvuus niissä tilanteissa, joissa riski mahdollisesti toteutuu.

Riskienhallintasuunnitelmassa esitetään tunnistettujen merkittävien riskien seurausten ja todennäköisyyden pohjalta niiden hallinta- ja rahoituskeinot.

Hyväksyttävien riskien määrittely

Riskejä arvioitaessa riskin seurausten vakavuus ei saa aiheuttaa merkittävää vaaraa toiminnan onnistumiselle ja jatkuvuudelle lyhyellä tai pitkällä aikavälillä.

Riskit, joita ei hyväksytä

- eri lakien vastaista toimintaa tai toimintatapoja
- henkilöriskien osalta liiton henkilöstön tai asiakkaan vakavan terveyden vaarantuminen, loukkaantuminen tai kuoleman riski
- tilojen, kuljetusvälineiden, koneiden ja laitteiden vakavia terveellisyys, turvallisuus ja vahinkoriskejä
- väkivalta- ja vaaratilanteisiin liittyviä riskejä
- taloudellinen menetys, joka vaikuttaa merkittävästi liiton vakavaraisuuteen
- maineen tai imagon menetys, joka aiheuttaa merkittävän luottamuksen tai toimintakyvyn heikentymisen

Riskien vakuuttaminen

Täydellinen suojautuminen vahinkojen varalta ei ole mahdollista. Monien riskien osalta vahinkojen taloudellisia seurauksia on mahdollista jakaa vakuuttamalla.

Lainsäädännön tai sopimusten edellyttämät pakolliset vakuutukset tulee ylläpitää ja kilpailuttaa määräajoin. Vakuuttamisella on turvattava, että liiton vahinkoriski ei ylitä siedettävää riskitasoa. Liiton vakuutukset tulee tarkistaa vuosittain.

Riskienhallinnan raportointi ja arviointi

Maakuntahallitus seuraa ja arvioi riskienhallinnan järjestämisen asianmukaisuutta ja riittävyyttä. Riskienhallinnan toimivuudesta ja tehokkuudesta raportoidaan osana tilinpäätösraportointia.

Riskienhallinnan järjestämisestä ja toimivuudesta raportoidaan maakuntahallitukselle ja johtoryhmälle säännöllisesti. Johtavien viranhaltijoiden tulee raportoida välittömästi kuntayhtymäjohtolle, mikäli merkittävä riski on todennäköisesti realisoitumassa tai sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuus ja riittävyys on vaarantumassa.